

Viceadmiral A. H. Vedel:

SØVÆRNET OG FREMTIDEN

Søelieutenant-Selskabet d. 6/11 1945.

Mine Herrer!

Sidste Gang jeg havde den Ære at tale her i vort gamle Selskab var i Efteraaret 1942, og vor højtærede Formands Anmodning til mig om ogsaa i Aar at indlede denne Saisons Foredrag, har jeg gerne villet følge.

Jeg har i Aar som Titel angivet "Søværnet og Fremtiden", maaske en lidt pretentiøs Titel, men jeg mener, at det nu er vigtigere at se frem end tilbage.

Og dog har de sidste 3 Aar, der nu er gaaet, været saa begivenhedsrige for Søværnet, at det vilde være unaturligt ikke først at stoppe op ved nogle af Hovedpunkterne her.

Det hænder mig næsten altid, naar jeg staar overfor dette Selskabs Medlemmer, at jeg synes, det jeg vil sige, maa være kendt; og om de forskellige Ting, jeg nu tager frem, er der i hvert enkelt Tilfælde Medlemmer, for hvilke Sagen er saa velbekendt, at de maaske endog vilde kunne korrigere Enkeltheder, til Gengæld er det mit Haab, at andre saa vil kunne se Spørgsmaalet uddybet og derved faa Udbytte deraf.

Paa det Tidspunkt, jeg sidst talte her, var vi midt i den saakaldte "Telegramkrise", der som bekendt var frembragt ved Hitlers Misfornøjelse med vor Konges Svar paa hans Telegram til Kongens Fødselsdag.

For Søværnet fik Ureen Betydning derved, at de første Forberedelser til Sankningen af være

Skibe den Gang blev beordret og Forberedelserne udført; særlig gjalt det Undervandsbaadene og Artilleriskibene, der var af størst militær Værdi.

Det lykkedes dog ikke da at gøre alt saa hemmeligt, som ønskeligt var. Om Tyskerne havde Kendskab til det, er mig dog ubekendt, men jeg fik pludselig en Dag Besøg i Ministeriet af daværende Justitsminister Thune Jacobsen, der kom med to Politirapporter, hvor det fra forskellige civile Kilder oplystes, at man var i Færd med at gøre klar til Sænkning af Undervandsbaadene. Justitsministeren var ganske enig med mig i, at det var en rigtig Disposition, men vilde kun oplyse mig om, at det vist kendtes i lidt for vide Kredse.

I øvrigt skete der inden for Marinen intet særligt i Løbet af Efteraaret.

I Marinestaben blev den saakaldte hemmelige Ordre udarbejdet og udsendt i Maj Maaned; dens Hovedpunkter var følgende:

- 1) Ethvert Overfald eller Angreb paa Skibet - hvorfra det end kommer - skal imødegaas med alle til Raadighed staaende Midler.
- 2) Krav om Udlevering af Skibet skal afvises.
- 3) Under særlige Forhold Afgang til Sverige.

Jeg tror, det er noget af det eneste, det virkelig lykkedes at holde fuldt fortroligt.

I Maanederne inden den blev udsendt, orienterede man de fleste af Skibscheferne mundtligt. Det maa erindres, at det skrevne trods alt maatte være skrevet paa en saadan Maade, at det - hvis det faldt i Tyskernes Hænder - ikke vilde ødelægge hele Spillet.

I Sommeren 1943 var der megen Røre at spore hos Tyskerne, de var urolige over den tiltagende Sabotage og over Strejkerne rundt omkring i Landet.

Klimax naaedes i sidste Halvdel af August Maaned.

Begivenhederne selve den 29. August er saa kendt, at jeg ikke skal gaa i Enkeltheder men kun omtale selve Ordregivningen, og hvad dermed staar i Forbindelse.

I Ugen 23-28 August var vi i Søværnskommandoen ganske godt orienteret om Udviklingen, takket være den Efterretningstjeneste, der efterhaanden var bygget op af Chefen for Marinestabens Efterretningssektion.

Møder blev daglig holdt med de højstkommanderende i Marineministeriet, og Hovedpunkterne var her, foruden almindelig Orientering, Udgivelse af Ordre og Direktiver til Skibenes Sænkning og for Forsvaret af Holmens Omraade.

Spørgsmaalet om Skibenes Sænkning berørte jeg et Par Gange før den daværende Forsvarsminister, og jeg havde det Indtryk, at Ministeren mente, det maatte være et militært Ansvar. Jeg vil dog gerne sige, at han paa intet Tidspunkt har sæt sig imod det, og at jeg egentlig havde det Indtryk, at han var indforstaaet dermed.

Andetledes derimod med Hensyn til Flaadestationens Forsvar, hvortil jeg Fredag Eftermiddag - den 27. August - havde givet Ordre. Denne Ordre blev imidlertid omstødt om Lørdagen af Ministeren personlig paa Regeringens Vegne.

For Skibene under Kommando udenfor København blev Ordren om Anvendelse af Vaabenmagt ved uprovokeret Angreb fastholdt efter en Ordveksling mellem Ministeren og mig.

Derimod insisterede Ministeren paa, at den Del af de udgivne Direktiver, der omhandlede Ordre om saa vidt muligt at indhente Søværnskommandoens Forholdsordre i givet Tilfælde, skulde indskærpes.

Dette mente jeg vilde være urigtigt, da

det kunde virke desorienterende, men paa Ministerens udtrykkelige Ordre blev en saadan Indskærpelse udsendt, men den virkede flere Steder uheldigt.

Jeg skal ikke gennemgaa Begivenhederne indenfor Søværnet kronologisk eller enkeltvis; en saadan Rapport herom og om Tiden før og efter er under Udarbejdelse.

Under de meget vanskelige Forhold kunde man ikke vente, at Situationen overalt vilde forløbe 100% tilfredsstillende, men mit Indtryk er, at Personellet af alle Grader gjorde deres Pligt, og at alt i det store og Hele gik, som det burde, saaledes at den 29. August - ikke mindst i Udlandet - staar som en Dag, Søværnet kan være bekendt.

Een Ting vil jeg gerne understrege. Situationen var for Skibscheferne uden for København langt vanskeligere end for de Kommanderende og højere Officerer her i Byen; disse kunde holdes orienteret bogstavelig fra Time til Time, medens dette ikke lod sig gøre for de andre.

Telefoner blev aflyttede, og Telegrammer opsnappede og dechiffrede, men man havde den hemmelige Ordre og de fleste tillige den tidligere nævnte mundtlige Instruks. At Telefonsamtaler virkelig blev aflyttede, fik vi Bevis for, idet den tidligere tyske Forbindelsesofficer senere spurgte, hvad vi egentlig mente med den Dampordre, der fra Marineministeriet var givet til Korsør Fredag Aften.

Dog beklager jeg, at jeg ikke den 28. om Eftermiddagen sendte Officerer i Automobil til Orientering af de Skibschefer, der laa i Havn forskellige Steder paa Sjælland. Spørgsmaalet blev diskuteret, men som sædvanlig var vi for faa Officerer i Søværnskommandoen til at nogen kunde undværes derfra, og vi stolede ogsaa i nogen Grad paa de to hemmelige Radio-sendere, der var oprettet dels i Marineministeriet

dels i Toldinspektør Kofoed-Hansens Villa i Hellerup. Begivenhederne senere har imidlertid vist, at en Officer burde være sendt ud.

Fra Tiden efter den 29. August skal jeg fremdrage nogle Enkeltheder.

Medens en Del af Hærens og Søværnets Officerer var internerede paa Hotel d'Angleterre, fremkom en Ordre fra tysk Side om, at en Officer fra hvert Værn skulde varetage Arbejdet med Afvikling af Værnene.

Efter en Del Diskussion og Overvejelse bestemte jeg mig til selv at paatage mig dette Hverv for Søværnets Vedkommende med Assistance af enkelte af Marinestabens Officerer.

Jeg tror, disse tre Maaneder af mange Grunde staar for os som de vanskeligste, vi nogensinde har haft.

De Opgaver, der hovedsagelig kom til at ligge for, var dels at varetage Personellets Tarv, dels Ordningen af Orlogsværftets, Søartilleriets og Søminevæsenets Forhold foruden Varetagelse af de civile Institutioner; især Fyr-og Vagervæsenet havde ogsaa en vanskelig Tid.

Efter gentagne og indtrængende Henvendelser blev alt militært Personal frigivet den 6. Oktober, men paa den mest perfide Maade kædet sammen med Jødeforfølgelserne. Dette foranledigede den kommanderende General og mig til skarpt at protestere overfor de tyske Myndigheder.

Med Ordningen af Orlogsværftets Forhold trak det længere ud, da man fra tysk Side paa alle mulige Maader søgte at drage det ind i direkte tysk Arbejde.

For os andre var der dels Hensynet til Orlogsværftets Arbejdere, dels Protesten imod at udføre

Krigsarbejde inden for Holmens Omraade.

Det endte med, at vi fra tysk Side fik følgende Erklæring: - - - - -
- - - - -

Jeg skal nævne, at vi i hele dette Forhold havde udmærket Hjælp og Støtte af Udenrigsministeriet og Social- og Arbejdsministeriet foruden af Direktøren for Orlogsværftet selvsagt deltog i disse Forhandlinger og ydede meget væsentlige Bidrag til Problemerkernes Løsning.

Med Søartilleriet og Søminevæsenet tog det endnu længere Tid, men Ordningen blev ogsaa her delvis tilfredsstillende. 7

7 Der blev i hvert Tilfælde produceret meget godt, dansk Arbejde - det var ikke Strikkemaskiner altsammen, som det officielt hed sig.

Før alle tre Institutioner blev alt militært Personel og alle civile Tjenestemænd trukket tilbage; Arbejderne fulgte de samvirkende Fagforbunds Bestemmelser, og som Værkstedsledere virkede kontrakt antaget Personel, for hvilket Tiden var overordentlig vanskelig og ubehagelig, og det tjener til disse Menneskers Ros, at de trods alt holdt ud for at kunne følge Forholdene derude og eventuelt gribe ind i det afgørende Øjeblik.

Med Hensyn til Søværnets militære Personel var det saadan, at vi ved Frigivningen efter Interneringen var blevet gjort bekendt med, at Frigivelsen skete paa Betingelse af, at intet militært Personel indled sig i Arbejde mod den tyske Stat

Da det afgørende for Personellet imidlertid maatte være saa effektivt som muligt at virke til Gavn for vort Land, og det var klart, at i tysk Fangenskab kunde saadant Arbejde ikke udøves, var det paa Tale, om man samlet fra begge Værn skulde tage til Sverige.

Dette blev dog opgivet, hvad der sikkert var rigtigt, idet ingen vidste, hvordan Afslutningen paa Krigen vilde blive.

Derimod blev der fra begge Værn sendt et vist Antal Befalingsmænd til Sverige, et vist Antal til England, og Resten - Størstedelen - forblev i Danmark. Men en Overskibningsplan blev i Løbet af Efteraaret og Vinteren klargjort, saaledes at alt militært Personel paa kort Varsel kunde føres til Sverige.

Den langt overvejende Del af Personellet her i Landet sluttede sig i Løbet af Efteraaret og Vinteren til Modstandsbevægelsen. Jeg skal ikke her fremhæve nogle Navne, men det vil kun være rigtigt at nævne, at Organisationen af Søværnets Personels Tilslutning til de forskellige Grene af Modstandsbevægelsen lededes af Formændene for Underkvartermester- og Kvartermesterforeningerne, Lederen af Personelkontoret og af nogle af Marinestabens Officerer med den nuværende Chef for Marinestaben i Spidsen som samlende for det Hele.

I denne Forbindelse vil jeg nævne de to Arbejdslejre ved Sorø, hvortil en Del Mather blev sendt under Ledelse af 2 Kvartermestre og 2 Underkvartermestre.

Lejrene blev stillet til Disposition af Arbejdsministeriet, og Formaalet med vor Overtagelse af dem var dels at holde en Del af Personellet beskæftiget paa en god og sund Maade, men ikke mindst at holde dem samlet til Indsats ved Krigens Afslutning. Det gik godt indtil 26/10-44, da Tyskerne overfaldt Lejren ved Kirke Flinterup og tog Lederen og 11 Mand; de havde været meget aktive sammen med Egens Befolkning i Arbejdet med at modtage og skjule nedkastede Vaaben.

Fra dette Arbejde ligesom fra det danske Arbejde i Sverige og i England vil der være Stof til

mange Foredrag, og jeg skal i Aften ikke komme mere ind herpaa; jeg tænker, at Vinterens Foredragsaftener vil byde paa nærmere Meddelelser herom.

Et Træk vil jeg nævne fra Julen 1943. Der var en vis Uro mellem Jul og Nytaar; man ventede yderligere Skærpelse af Forholdene fra tysk Side og muligvis Geninternering af militært Personel. Vi vidste, at der skulde være et Møde hos Hitler den 30. December, hvortil Dr. Best og General Hanneken var tilsagt.

Efterretningstjenesten virkede paa en saadan Maade, at vi Dagen efter Mødet vidste, hvilke Spørgsmaal, der havde været behandlet og hvorledes de enkelte Personer havde udtalt sig. Aktionen var ikke blevet til noget.

Det kan vist ikke skade nu at røbe, at det var gennem den tyske Søfartsattaché Duckwitz og Minister Hedtoft, vi fik Oplysningerne.

En Organisation var oprettet med Ordonnans-officerer, saaledes at det skulde være muligt i Tide at avertere Personellet om mulig tysk Aktion.

Uroen omkring Nytaar foranledigede mig ogsaa til at overveje og - om jeg saa maa sige - klarlægge en eventuel Efterfølger for Direktøren for Marineministeriet.

Det skulde være en Mand, der dels ikke paa samme Maade var udsat for at blive taget og dels var inde i Søværnets Forhold i denne Periode.

Kommandørkaptajn Bonde indvilgede heri, og Skrivelsen herom blev klargjort til allede Institutioner og Myndigheder, med hvilke Marineministeriet dengang havde Forbindelse.

Skrivelsen: - - - - -

Foruden at varetage Marinens Tarv direkte i Marineministeriet var dets Direktør fra Slutningen

af September Maaned 1943 Medlem af Departementschefforsamlingen.

Der dannedes som bekendt ikke nogen Regering efter den 29. August 1943, men de enkelte Styrelseschefer varetog hver for sig paa eget Ansvar Administrationen og nødtørftig Lovgivning hver inden for sit Omraade.

For at holde hinanden underrettet og indbyrdes diskutere de meget vanskelige Spørgsmaal, Tiden medførte, mødtes vi 2 Gange om Ugen i Udenrigsministeriet.

Departementschefen i Statsministeriet ledede Møderne, men noget kollektivt Ansvar endsige Afstemning var der aldrig Tale om.

Det blev 3 Gange meget indgaaende drøftet, om Departementscheferne ikke skulde gaa som Protest mod de tiltagende tyske Overgreb, men hver Gang kom vi efter alvorlige Overvejelser til det Resultat, at det ikke vilde være rigtigt.

Nærmere om denne statsretligt set ganske særegne Periode kan læses i en orienterende Artikel i sidste Nr. af "Nordisk administrativt Tidsskrift", skrevet af Departementschef Barfod i Undervisningsministeriet, senere vil der i en af Dr. la Cour's Bøger blive offentliggjort en Redegørelse af Departementschef Andreas Møller i Statsministeriet.

Aaret 1944 og Foraaret 1945 gik saa her i Danmark i dyb Alvor; Generalstrejkedagene i August Maaned, Politiets Arrestation og Deportation den 19. September, Henrettelser og Deportationer, der tiltog lige indtil den 1. April Maaned 1945.

Men saa kom Befrielsens Dag endelig den 5. Maj.

Der er nu gaaet 7 Maaneder siden den Dag,

og hvad er der i den Tid naaet?

Personellet fra Sverige og fra England er kommet hjem og igen paa sædvanlig Maade indgaaet i Værnene.

Værnepligtige har været genindkaldt og er for Halvdelens Vedkommende afløste af nye uddannede, og Eksercerskoler er i Gang.

Kadetter og Math-Elever er atter under Uddannelse.

Danske Orlogsskibe har aflagt Besøg i Sverige og skal i den nærmeste Tid til Norge til Oslo.

Inspektionsskibe har været paa Færøerne og Grønland.

En udstrakt Ministrygnings- og Patrouille-tjeneste har været udført i flere Maaneder, ligesom Udgivning af Sejlanvisninger og alt, hvad dertil hører i Forbindelse med Handelsministeriets Søfartskontor.

Orlogsværftet har paabegyndt Arbejdet med de Nybygninger, der var blevet afbrudt den 29. August.

Søartilleriet og Søminevæsenet er ved at samle sammen paa deres Sager efter at Tyskerne baade havde bortført og ødelagt det meste, og er ved at indhente og studere alle de nye tekniske Fremskridt, som vi indtil nu har været udelukket fra at faa.

Mystdefensionen har undersøgt alle de tyske Kystbefæstningsanlæg rundt omkring og er igen ved at blive organiseret.

Marinedistrikterne blev genoprettet kort efter Krigens Ophør, og den Ordning har vist sig yderst hensigtsmæssig.

Flyvevæsenet er ved at genopstaa, Materiel er ved at blive anskaffet og Uddannelse ved at blive paabegyndt, alt i Forbindelse med Hærens Flyvertropper med Henblik paa et muligt kommende Enhedsluftvaaben.

Jeg nævner alt dette, fordi bl.a. jeg selv til Tider har været lidt utaalmodig; men naar man erindrer, at der kun er gaaet godt $\frac{1}{2}$ Aar, og vi har maattet bygge op paa saa godt som intet, er det for mig et Udtryk for, at Søværnets Personel af alle Grader har lagt et stort og dygtigt Arbejde i saa hurtigt som muligt at faa alt i Gang igen, og det er Tilfældet baade om Bord og i Land.

Jeg vil nu vende mig til Fremtiden, Foredragets egentlige Titel.

Om den er det langt vanskeligere at tale end om det, der er sket.

Men det er langt vigtigere at se frem end at se tilbage, og selv om det er rigtigt, at Fortiden skal lægges klar og aaben, spildes der efter min Mening for Tiden uforholdsmæssig megen Tid paa det forbigangne.

Hvordan bliver nu Søværnets Fremtid?

Spørgsmaalet kan deles i to Dele: 1) Den politiske og principielle Del, og 2) Detailopbygningen af Søværnet og dets forskellige Dele.

Den første Del er for Tiden et - paa en Maade fælles - Problem i alle Lande, baade i dem, der har været krigsførende, og i dem, der ikke har været det.

Den anden Del er særegen for hvert enkelt Land og for os i Særdeleshed, der skal bygge op fra saa godt som intet.

Paa begge Dele indvirker Fremkomsten af Atombomben stærkt.

Jeg skal ikke gaa i Detailler med denne Opfindelse; saavidt det er mig bekendt, er det vor højtærede Formands Hensigt ved et særligt sagkyndigt Foredrag at gøre os bekendt med Enkeltheder om dette Spørgsmaal.

Men det er nødvendigt, at vi gør os klart, at der ved Indførelsen af Atomenergien i Krigsførelsen er sket et Spring af en hel anden Størrelsesorden, end nogen tidligere Opfindelse eller Opdagelse har kunnet bevirke.

Ikke alene for Krigsførelsens, men for hele Menneskehedens Fremtid er denne Videnskabens og Teknikkens Frembringelse af en endnu ganske uoverskuelig og fuldstændig revolutionerende Art.

Der synes at være to modsatte Opfattelser der gør sig gældende; den ene Part siger, at efter Atombombens Fremkomst vil der aldrig mere kunne blive Krig mellem Nationerne og begrundet det med de forfærdelige Ting, der vil ske, hvis dette Vaaben anvendes; den anden Part siger, at Krig vil ikke kunne undgaaes, og de forfærdelige Ting vil ske.

Jeg tror desværre, det sidste er det, der har mest med Virkeligheden at gøre, og med al den Ondskab, som vi alle har set sluppet løs i de sidste 6 Aar fra Nazismens Side, er det for mig en Utopi endnu at tro paa varig Fred mellem Folkeslagene.

Konsequensen heraf maa være, at man trods Atombomben og hvad mere, der kan følge efter, stadig holder sit Forsvar i Orden. Maaden, paa hvilken det skal gøres, er dog selvsagt stærkt afhængig af de nye Vaaben.

Men der er allerede ogsaa her i Landet kommet Røster frem om, at nu har et Forsvar for de smaa Stater ingen Ret. Det vil ikke være nogen Nytte til i Fremtiden at anvende Penge i Forsvarsøjemed.

Et saadant Synspunkt maa dog forekomme ganske urimeligt.

Selv om de mindre endnu ikke vil kunne anskaffe Atombomber, er en Forsvarsmagt aldeles ikke overflødig.

Man kan meget vel tænke sig Krige og Uroligheder mellem Landene, hvor Atombomben ikke sættes ind,

og da vil, om jeg saa maa sige, de "gammeldags" Midler stadig blive anvendt - naturligvis udviklet med al tænkelig moderne Teknik.

Det vil altsaa sige:

- 1) Krig er ikke afskaffet, og
- 2) Atombomben medfører ikke Demobilisering af de mindre Landes Krigsmagt.

Begge Postulater kan selvfølgelig siges at være bygget paa en subjektiv Opfattelse, men jeg er overbevist om, at den objektive Virkelighed ligger her og ikke i det modsatte Synspunkt.

Lad mig kalde dette det principielle; jeg havde hertil i det første Spørgsmaal om Fremtiden knyttet "det politiske".

Her er der i og for sig ikke nye Synspunkter at fremføre, men kun det gammelkendte, at Rigsdag og Regering bestemmer Opgaverne for Værnene, og de militære Sagkyndige indretter saa Værnene saaledes, at de stillede Opgaver kan løses.

Ved Opgaver forstaar jeg selvfølgelig her kun de rent principielle - forskellige for de forskellige Lande - som f.Eks. Forsvar af eget Territorium, Udvidelse af Territoriet, Handelskrig o.s.v.

For vort Lands Vedkommende er der ingen Tvivl om, at Værnene skal bruges til Landets Forsvar; de Tider er vel forbi, da vi erobrede nyt Land. Men ogsaa Pligter som Medlem af de forenede Nationer vil sikkert baade moralsk og reelt stille Krav til os.

Hvad vil nu en kommende Regering ofre paa at forsvare Danmark? Rent Økonomisk.

Man skulde synes, vi har betalt dyre Lærepengene nok.

Vi har 1864, vi har forrige Verdenskrig, hvor Regeringen maatte lade Millionerne rulle, fordi Bevillingerne havde været for smaa i Aarene forinden; og saa har vi det alvorligste Eksempel paa nærmeste Held - 1939 og 9. April 1940.

Vil Folket lære af alt dette?

Forsvarsvillie har vi set her i Landet saa godt som noget andet Sted - frivilligt og spontant; men er det tilstrækkeligt? Og er det ikke for dyrt baade i Menneskeliv og i Midler slet ikke at være forberedt, naar Kampen dog kommer, og Folket vil kæmpe?

Jeg ser ikke med synderlig Optimisme paa kommende Tiders Bevillingsvillie og Bevillingsevne. I det halve, der er gaaet, har der intet været i Vejen her; jeg kan sige tværtimod, og jeg synes ikke, at vil være urimeligt her i Dag ved den nuværende Forsvarsmisters Afgang at nævne, at Værnene i ham har haft en særdeles god Talsmand inden for Regeringen og paa Tingene. Vi kunde i det halve Aar, der er gaaet, ikke have haft nogen Mand, der stærkere er gaaet ind for vore Ønsker, og ogsaa faaet saa meget gennemført.

Men hvorfor da ikke stadig se med Tillid og Fortrøstning ogsaa økonomisk paa de kommende Aar?

Ja, jeg ved egentlig ikke hvorfor, og det kan ogsaa være, jeg har Uret, men det er, som om den Villie til at staa sammen inden for vort Folk, der var saa stærk inden den 5. Maj, alt for hurtigt er gaaet i Stykker, og man hører snart her, snart der, at der ofres for mange Penge paa Værnene.

Jeg vil gerne medgive - og ligefrem understrege - at det koster mange Penge at faa Værnene paa Fode igen; noget Tal skal jeg ikke angive, men alene for Søværnet maa vi regne med Hundreder af Millioner, inden det kan holdes paa et normalt aarligt Budget paa maaske omkring 100 Millioner Kr.

Og alligevel mener jeg, Landet ikke alene har Raad til det, men at det er en uomgængelig Nødvendighed for os, om vi i de kommende Tider skal kunne fortsætte som fri Nation i Samarbejde med de Lande, vi selv ønsker.

Men jeg mener ogsaa, at selv om vi ikke

faar alle de økonomiske Midler, vi forlanger, saa er det vor Pligt at udnytte det, vi faar, paa den bedste ~~MAADE~~ og mest effektive Maade; vi maa ikke paa Grund af Skuffelser give Arbejdet op.

Jeg skal nu gaa lidt i Enkeltheder m.H.t. forskellige af de mere aktuelle Genopbygningsspørgsmaal.

I Juni Maaned nedsatte Søværnskommandoen et Udvalg af Søofficerer til at fremkomme med nogle Overvejelser, dels om en ny Søværnsordning, dels om hvilke Skibstyper, man maatte anse for rigtigt at lade indgaa i et dansk Søforsvar.

Det er nærmest tænkt som en udvidet Marinestab, som et Stabsarbejde, der skal danne Grundlaget for de senere Overvejelser og Forhandlinger med Personelorganisationerne paa de Punkter, hvor dette er naturligt.

Udvalget har allerede indsendt et foreløbigt Arbejde, der nu diskuteres mellem Udvalget og Marinestaben.

Endnu kan det ikke siges, hvordan den videre Fremgangsmaade vil blive m.H.t. den nye Søværnsordning; det vil for en Del afhænge af, hvordan den kommende Regering vil tage paa Sagen.

M.H.t. Skibsanskaffelser ligger Forholdene saaledes, at der i Efteraaret 1944 indledtes Forhandlinger med det britiske Admiralkøbet om Overtagelse eller Køb af en hel Del Skibe straks efter Fredsslutningen. Skrivelsen gik herfra - i Petroleumskassen i en Galeases Toplanterne! - via Stockholm til London, og vi modtog et inødekommende Svar paa min Anmodning.

Det drejede sig den Gang om Jagere, U.V.B., Motortorpedobaade, Minestrygere, Skoleskibe, Inspektionskibe og Luftfartøjer.

Efter Tysklands Kapitulation førtes Forhand-

lignerne videre dels her i København med Admiral Holt dels i London under Chefen for Marinestabens og mit Besøg derovre.

Henset til den tekniske Udvikling dels under hele Krigens Forløb, dels ved Krigens Afslutning, foreslog jeg imidlertid Forsvarsministeren - som vi nu havde igen - foreløbig kun at anskaffe 2 Skoleskibe og 2 Inspektions-skibe, idet jeg mente, det var nødvendigt først at studere Krigserfaringerne nøjere, inden man gav sig til at anskaffe rent militære Fartøjer.

Af de 4 nævnte Skibe har vi hidtil faaet 2, en Fregat og en Korvet.

De har inden Afslutning af Købet været besigtiget af en sagkyndig Kommission, og det er mit Indtryk, at Fregatterne vil kunne blive udmærkede Skoleskibe, og at Korvetten er velegnet til Inspektions-tjeneste i Nordseen og ved Færøerne.

Til alt Uheld kom der kort efter, at Korvetten var kommet hertil, et tilsyneladende meget billigere Tilbud paa Korvetter fra Kanada.

Det var desværre noget ubelejligt for Ministeren, da det kom midt under Valgkampagnen og ganske uretfærdigt blev anvendt imod ham og hans Parti.

I Ministeriet blev Sagen selvfølgelig straks undersøgt, og det synes - efter Henvendelse til det britiske Admiralitet - at ligge en hel Del anderledes m.H.t. Forholdet mellem Pris og Qualitet.

Over for England havde det heller ikke været muligt at trække sig tilbage paa det Tidspunkt af Forhandlingerne, der havde været over et Aar, og hvor England i en for os meget vanskelig Periode havde stillet sig yderst imødekommende.

Vi har betalt ca. 800.000 Kr. for selve Korvetten og ca. 5½ Million for Fregatten.

Det er Meningen snarest at faa den anden Fregat, hverimod vi m.H.t. den næste Korvet gerne vil se paa nogle amerikanske Skibe, som er set i grønland-

ske Farvande, og som synes særlig egnede til Sejladsen deroppe.

Desuden er det bestemt at lade de to store Torpedobaade - som nu er døbt om til "Willemoes" og "Huitfeldt" - og de 6 Erstatningsbaade af Dragen-Typen bygge færdige.

De to førstnævnte var saa godt som færdige den 29. August 1943, og til de 6 andre forelaa Tegninger og Materialer, og de vil med en Modernisering af Armeringen blive særdeles anvendelige rent militært set, og ikke mindst vil de faa Betydning ved Personellets militære og taktiske Uddannelse efter de forløbne Aars fuldstændige Mangel paa saadanne Øvelser.

Derefter kommer Spørgsmaalet, hvilke Enheder, vi yderligere skal anskaffe; det staar endnu aabent, indtil den Studiekommission, der nu er i England, kommer tilbage, og deres Arbejde er behandlet, og vi haaber ogsaa her at kunne nyde godt af de Erfaringer, som særlig de Søofficerer, der har været i England under Krigen, vil kunne meddele.

Af det praktiske Arbejde, der før Tiden bliver udført, er Minestrygningen og Personeluddannelsen det vigtigste.

Alene Minestrygningstjenesten vilde kunne give Stof til flere Afteners Underholdning af de deri særlig sagkyndige.

M.H.t. Uddannelsesspørgsmaal er det bekendt at "Hejmdal", "Lindormen" og "Freja" er ude med Kadetter og netop skal paa Besøg i Oslo i denne Uge.

Søofficersskolen i Land skal paabegynde Undervisningen i Begyndelsen af Januar Maaned.

Før Math-Eleverne ligger det saadan, at de har haft to Maaneder paa Spodsbjerg Batteri og nu er

til Specialuddannelse paa Holmen.

Efter Jul skal de ud med en Skolegruppe.

Nye Math-Elever bliver antaget i Januar Maaned, og de skal saa have deres første Uddannelse i Arresødallejren.

Denne Lejr, der ligger øppe ved Frederiksværk, har vi laant ved Imødekommenhed fra Hæren, og den har været og er os fremdeles til megen stor Nytte.

Indtil vi selv faar bygget en ordentlig Eksercerskelelejr, er den uundværlig for os. "Fyen" kan og bør ikke anvendes til de store Eksercerskoler mere.

I denne Forbindelse vil jeg nævne, at Math-Elevkasernen, hvortil vi havde faaet Bevilling i 1942, og hvortil Udgravningen var paabegyndt paa Arsenalsen, ikke vil kunne naa at blive færdig i de første Par Aar, selv om Materialer og alt var klar - og det er det ikke en Gang.

Vi har derfor været nødt til foreløbig at finde en anden Udvej for Underbringelse af Math-Eleverne, og ser som den eneste - men ogsaa brugelige Løsning - at opstille 4 gode Barakker paa den Plads, hvor det Kgl. Theaters Kulissemagasin tidligere stod.

Der skulde kunne blive Sovebarakker, Spiseborde, Opholdsstuer m.m., og jeg tror, det skal kunne blive helt tilfredsstillende, indtil vi faar den rigtige Kaserne.

Den gamle Kadetskole i Gernersegade overtager vi ogsaa igen fra Finansministeriet til forskelligt Undervisningsbrug; den er desværre ikke stor nok til at huse Math-Eleverne.

Marinehospitalet ønsker vi ogsaa meget at overtage igen, men det ligger endnu ikke helt klart.

For at klargøre Kystdefensionens Fremtid har der været udsendt en Kommission bestaaende af Officerer fra Hæren og fra Søværnet med Chefen for Kystdefensionen

som Formand.

Kommissionen havde dels til Opgave at gennemgaa de tyske Befæstningsværker her i Landet, dels fremkomme med Forslag til deres Anvendelse, Bevaring eller Nedlægning.

Fremtidens Kystbefæstning vil næppe ligge i store samlede Værker, snarere i flere spredte Batterier.

Som jeg kort berørte før, er ogsaa Flyvevæsenet ved at genopstaa. Der er under de to militære Ministerier oprettet et særligt Kontor med Wing-Commander Birksted som Leder.

Efter alt at dømme bliver Flyvevæsenet her i Landet samlet i eet Vaaben.

De vigtigste Personalspørgsmaal for Øjeblikket er - foruden Uddannelsen - Reserveofficerernes Stilling og Antagelse af Personel fra Modstandsbevægelsen.

Spørgsmaalet om at knytte Reservens Personel nærmere til Søværnet er ikke nyt; men de sidste Aars udtrakte Brug af dette Personel, og den udmærkede Tjeneste, de i de allerfleste Tilfælde har ydet, har accentueret Ønsket herom, og efter en Del Forhandlinger med "Foreningen af Officerer i Søværnets Reserve" vil en Del af disse Officerer nu blive antaget paa Kontrakt.

Antagelsen af Modstandsbevægelsens Folk sker i Henhold til Lov af 20/7 1945, og vi haaber ogsaa her at kunne knytte en Del dygtige Mennesker til Marinen, men Vanskelighederne er store, idet vi bl.a. selvsagt maa fordrø Skibsførereksamen for at opnaa Charge som Søofficer.

For det værnepligtige Personel indførtes i

Sommer den saakaldte Talsmandsordning, som De alle kender; det er mit Indtryk, at Ordningen virker tilfredsstillende; mange Steder er der ikke mere særlig Interesse for den hos de værnepligtige selv.

Noget af det vigtigste over for de værnepligtige tror jeg er at orientere dem noget mere end Skik og Brug de fleste Steder tidligere har været - og saa sørge for, at de ikke klager over at have for lidt at bestille.

Vagttjenesten ude omkring er ikke altid morsom for dem, men gøres det dem klart, at det virkelig er et nyttigt og nødvendigt Arbejde, de udfører, gaar det ofte lettere baade for dem selv og for Befalingsmændene.

Paa en Maade kunde jeg blive ved, dels optage flere Emner, dels uddybe de enkelte nærmere, men dette maa vist være tilstrækkeligt i Aften.

Som De ser, er der mere end nok at tage fat paa; vi faar alle nok at gøre i den kommende Tid, men jeg har det Indtryk, at der ogsaa bliver taget fat overalt. Og naar der bliver det i Forbindelse med forstående Samarbejde og Respekt for andres Arbejde og andres Tankegang uden Tillægning af andre Motiver end de rent saglige, ved jeg, at der vil komme Fart i Søværnets Genopbygning, og at det vil gaa støt og sikkert fremad.